

Til:

Kulturdepartementet
Att.: Statsråd Hadia Tajik

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet
Att.: Statsråd Rigmor Aasrud

Kopi til:

Stortingets familie- og kulturkomite

Norges Kristne Råd v/ Medlemmer, styre og administrasjon

Media

Asker, 7. januar 2013

LIVSSYNSUTVALGET UTFORDRER TROSFRIHETEN

I dag ble utredningen NOU 2013:1 Det livssynsåpne samfunn, overlevert til kulturministeren av tros- og livssynspolitisk utvalg. Vi har noen umiddelbare kommentarer til utvalgets vurderinger og anbefalinger knyttet til tros- og livssynssamfunnenes vigselfmyndighet, slik det fremkommer i utredningens kapittel 17.

Utvalgets flertall anbefaler at det innføres sivil ekteskapsinngåelse som generell ordning:

Sivil ekteskapsinngåelse er, etter disse medlemmers mening, nødvendig for å tydeliggjøre at det er sivil lovgivning og ikke en teologisk forståelse som regulerer ekteskap, avtaler om ektepakt, foreldreansvar, megling, skilsmisse, bodeling, arv og andre økonomiske forhold som for eksempel gjensidig forsørgelsesplikt i det norske samfunnet. Dagens ordning, hvor vigselfretten utøves av tros- og livssynssamfunnene, kan reise tvil om staten dermed legitimerer diskriminering av for eksempel homofile eller kvinner.

NOU 2013: 1, side 205

Et mindretall går inn for at tros- og livssynssamfunnene skal beholde vigselfmyndigheten, slik ordningen er i dag. Mindretallet har imidlertid en annen begrunnelse enn resonnementer som imøtegår flertallets grunnlag for å frata trossamfunnene vigselfmyndighet. Tvert i mot så legger også mindretallet til grunn en aksept av flertallets premiss:

Disse medlemmer ser at det er utfordringer knyttet til forholdet mellom vigselfernes nektingsrett basert på deres religionsfrihet, og prinsippene om likebehandling og ikke-diskriminering, spesielt med hensyn til par av samme kjønn. Delegert offentligrettslig myndighet kan tolkes som en legitimering av enkelte trossamfunns interne familierett, noe som kan gå ut over retten til skilsmisse og likestillingen mellom kjønnene. Enhver vigself med offentligrettslig virkning i tros- og livssynssamfunnene forplikter imidlertid tros- og livssynssamfunnene til å anerkjenne norsk ekteskapslovgivnings gyldighet.

NOU 2013: 1, side 206

Nordisk nettverk for ekteskapet vil komme tilbake med mer omfattende høringsuttalelse til utredningen senere. Det er likevel nødvendig allerede nå å kommentere noen grunnleggende feilslutninger i utvalgets utredning:

LIKESTILLING OG IKKE-DISKRIMINERING

Både det ovenfor siterte, og utredningsteksten for øvrig på sidene 200 - 208, legger til grunn at trossamfunnenes delegerte myndighet til å foreta vigslar står i motsetning til likestilling og ikke-diskriminering:

Det kan argumenteres med at når religiøs vigsel på denne måten faktisk ikke er like åpen for alle, selv ikke for dem som tilhører et tros- eller livssynssamfunn, bør grunnleggende prinsipper om likebehandling og ikke-diskriminering tilsi at ingen bør ha anledning til å inngå ekteskap på denne måten.

NOU 2013: 1 side 202

Momentene anført ovenfor knyttet til likestilling og ikke-diskriminering av blant annet kvinner, skilte, homofile og lesbiske, har sin motsats i vigslernes rett til å nekte å vie et par, slik det er regulert i ekteskapsloven § 13:

NOU 2013: 1 side 203.

Utvalget refererer til LLH, som anbefaler innføring av sivil ekteskapsinngåelse for alle:

LLHs (Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner) primære standpunkt om at formålet om å sikre like rettigheter mellom likekjønnede og tokjønnede par best blir oppfylt dersom det innføres en sivil ekteskapsinngåelse som en generell ordning for alle.

NOU 2013: 1 side 202

Vi peker på følgende fakta vedr. ekteskapet og menneskerettighetene:

Fra utredningen om homofiles levekår i 2001:

Det faktum at homofile og lesbiske kan inngå partnerskap, og at dei har eit juridisk vern mot krenkingar frå andre på grunn af homofil orientering og livsform, gjer sitt til at unge menneske opplever ei legitimering av denne livsforma. Det same gjer open innstilling i media og skole og det at mange kjende personar vel å vere opne om si homoseksuelle orientering.

Norge: St.meld.nr. 25 (2000-2001) pkt. 4.1

Fra regjeringens høringsnotat til forslaget om felles ekteskapslov, 2007:

Med hensyn til internasjonal privatrett kan det imidlertid neppe være grunnlag for se en eventuell ulik behandling av likekjønnede og forskjelligkjønnede ekteskap som diskriminerende.

Høringsnotatet til felles ekteskapslov, pkt. 6.3.1

Fra regjeringens lovforslag om felles ekteskapslov i februar 2008:

At staten har etablert forskjellige lovgivninger og ordninger for hhv. ulikekjønnede og likekjønnede par, kan i seg selv ikke med rimelighet kalles diskriminering, så lenge disse ordningene er tilnærmet sammenfallende mht. rettigheter og plikter. Dette er et syn som finner støtte i juridiske fagmiljøer.

Ot.prp. nr. 33 2007–2008, side 20

I Sverige har utredningen SOU 2007: 17 tilsvarende vurderinger:

Att äktenskapet inte står öppet för par med samma kön torde dock varken enligt regeringsformen eller enligt Europakonventionen i och för sig innebära en diskriminering på grund af sexuell läggning, men det torde ändå innebära en form af särbehandling.

SOU 2007: 17, sammenfatning side 17

Det norske lovforslag i 2008 opplyser videre:

Den europeiske menneskerettighetsdomstol (EMD) har tolket EMK artikkel 12 slik at bestemmelsen bare beskytter den tradisjonelle form for ekteskap, med det menes ekteskap mellom to personer av ulikt kjønn. Homofiles rett til å inngå ekteskap er dermed ikke direkte beskyttet av konvensjonen.

Ot.prp. nr. 33 2007–2008, side 12

I juni 2010 var dette tema i Den europeiske menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg. Bakgrunnen var at myndighetene i Wien i Østerrike i 2002 avviste to menn å inngå ekteskap.

Dommen presiserer at den europeiske menneskerettighetskonvensjonen ikke forplikter noen stat til å omdefinere betydningen av ekteskapet slik vi kjenner det i dag, til å omfatte par av samme kjønn.

Referanse: Schalk & Kopf mot Østerrike:

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?action=html&documentId=870457&portal=hbkm&source=externalbydocnumber&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649>

Det har altså ikke hjemmel i menneskerettighetene å kreve at par av samme kjønn skal kunne inngå ekteskap med henvisning til beskyttelsen av retten til å inngå ekteskap. Livssynsutvalget har dermed ikke noe grunnlag – utover det de personlig synes – for å hevde at trossamfunnenes reservasjonsrett mot å foreta vigsel av par av samme kjønn medfører diskriminering.

HVA KONSTITUERER EKTESKAPET

Utvalget har en gjennomgående oppfatning av trossamfunnenes ekteskapsinngåelse som todelt:

Utvalget vil igjen presisere at ekteskapsinngåelse har to sider: Som juridisk institusjon er det en offentligrettslig handling med sivilrettslige konsekvenser. Som dette er det helt og holdent en ordning basert på gjeldende norsk lov. Samtidig er ekteskapsinngåelse for mange en sentral livsfaseovergang som det knytter seg mange tradisjoner og ritualer til, både av sekulær og religiøs art.

NOU 2013: 1, side 201

Det var en bred høring i 2008 til Ot.prp. nr. 33 (2007–2008) om felles ekteskapslov. Utvalget kunne hentet mye relevant informasjon fra det omfattende høringsmaterialet, dersom det var ønskelig å presentere bredden i kristen forståelse av ekteskapsinngåelsen.

Nordisk nettverk for ekteskapet svarer ikke for kristne trossamfunn. Vi tror likevel at vi har betydelig støtte for å hevde at de kristne selv må ha rett til å definere hvilke dimensjoner som ligger i den kristne ekteskapsinngåelsen.

Det er problematisk når utvalget og staten legger til grunn som et avklart premiss at det som skjer i trossamfunnet kan omtales og beskrives som avgrenset til interne ritualer, velsignelse etc.

Juridisk sett er ekteskap en verdslig handling, og den religiøse eller livssynsmessige siden av dette – velsignelse, vigsel eller særlige forpliktelseserklæringer – bør derfor ikke være en del av den offentligrettslige ekteskapsinngåelsen.

NOU 2013: 1 side 205

Ved å definere hvilket religiøst og livssynsmessig innhold ekteskapsinngåelsen har, så går utvalget inn på trossamfunnets område, og avgrenser hvilket omfang trossamfunnet har rett til å gi ekteskapsinngåelsen.

Trossamfunn kan legge til grunn at ekteskapsinngåelsen har et omfang utover en ren velsignelse, og at det nettopp er trossamfunnets ekteskapsinngåelse som konstituerer ekteskapet som institusjon. En slik forståelse av ekteskapsinngåelsen utfordrer statens holdning til trossamfunnets ekteskapsforståelse og ekteskapsjurisdiksjon.

Utvalget ser ikke slike dimensjoner i trossamfunnets ekteskapsforståelse. Dermed kommer utvalget i konflikt med menneskerettighetslovens bestemmelser om religionsfriheten.

Dersom utvalgets anbefalinger tas til følge så vil dette også utfordre den samme lovens anerkjennelse av retten for menn og kvinner i gifteferdig alder til å inngå ekteskap og stifte familie. Dette fordi en del borgere som i dag forstår ekteskapet i lys av reservasjonsretten ikke lenger vil ha noen ekteskapsjurisdiksjon i Norge som for dem er legitim.

KONKLUSJON

Nordisk nettverk for ekteskap anser at livssynsutvalgets vurderinger og anbefalinger knyttet til vigselfmyndigheten kommer i konflikt med trosfriheten. Dermed er utvalget også i konflikt med retten til å inngå ekteskap, i de situasjoner der trossamfunnet – og de troende - både fratas vigselfmyndigheten og samtidig kun tilbys en ekteskapsjurisdiksjon uten legitimitet.

Med vennlig hilsen
NORDISK NETTVERK FOR EKTESKAPET

Jan Harsem, informasjonsansvarlig

NORDISK NETTVERK FOR EKTESKAPET

INTERNETT: www.bevarekteskapet.no

KONTOR: Gamle Drammensvei 227 • Asker Sentrum / POST: Postboks 23 • 1371 Asker • Norge
TLF: + 47 - 66 900450 / MOBIL: + 47 - 95 771199 / FAKS: + 47 - 66 795736